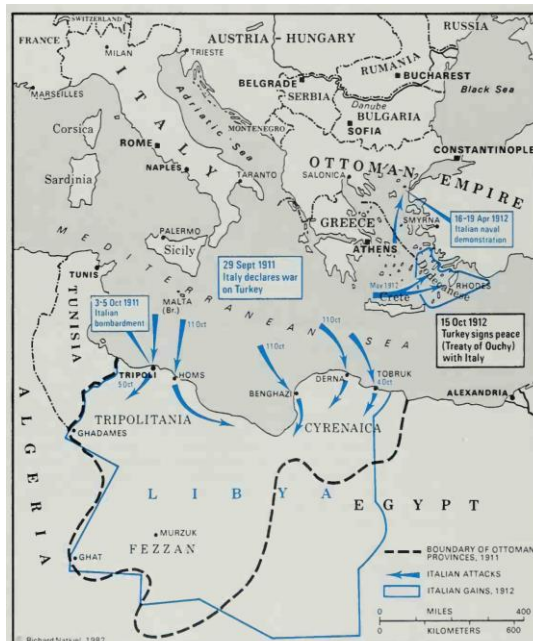

Ο Ιταλο-τουρκικός Πόλεμος του 1911

«Τὰ ἔθνη δὲν ἔχουν σταθεροὺς φίλους ἢ ἐχθροὺς. Ἔχουν μόνο σταθερὰ συμφέροντα». Λόρδος Ἑρρίκος Πάλμερστον, Πρωθυπουργὸς του Ηνωμένου Βασιλείου(1859-1865).

Η «Ιδέα» της Τριπολίτιδος.

Την 29^η Σεπτεμβρίου 1911, η Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο κατά της Τουρκίας με πρόσχημα την προστασία του εμπορίου της στην Τριπολίτιδα και την Κυρηναϊκή (σημερινή Λιβύη[1]). Η πραγματική αιτία του πολέμου αφορούσε στην οικειοποίηση της τελευταίας επαρχίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην Βόρειο Αφρική. Οι θιασώτες της αποικιακής επεκτάσεως της Ιταλίας την εποφθαμιούσαν από πολύ καιρό, πιστεύοντας ότι η κατάληψή της θα ήταν ένα εύκολο από στρατιωτικής απόψεως επιχείρημα. Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνας είχε καταστεί φανερή η αδυναμία των Σουλτάνων να σταματήσουν την παρακμή του άλλοτε κραταιού βασιλείου τους. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις αντιλαμβανόμενες την λεία, επέπεσαν ως αρπακτικά σε τραυματισμένο θήραμα. Από το 1878 κατά το Συνέδριο του Βερολίνου[2], είχαν αρχίσει οι συνεννοήσεις για την «μοιρασιά». Το Ηνωμένο Βασίλειο που κηδεμόνευε την Αίγυπτο και η Γαλλία που κατέλαβε την Τυνησία και την Αλγερία, θεώρησαν «εύλογες» τις ιταλικές διεκδικήσεις για την Λιβύη. Η Γερμανία, η Ρωσία και η Αυστροουγγαρία παρότι δεν επιθυμούσαν τον γρήγορο διαμελισμό της Τουρκίας, «ανεχθήκαν» για λόγους ισορροπιών ισχύος την ιταλική ενέργεια. Η ανάδειξη του Βασιλείου της Ιταλίας σε πρωτοκλασάτη δύναμη στην Ευρώπη, περνούσε από την απόκτηση κτήσεων όχι μόνο στις Αφρικανικές ακτές της Μεσογείου, αλλά και σε ολόκληρη την «Μαύρη Ήπειρο» γενικότερα(Ερυθραία, Σομαλία, Αιθιοπία). Το σημαντικό κίνητρο για αυτό το πόλεμο αφορούσε την «Στρατηγική Ασφάλεια της Ιταλίας στην Μεσόγειο», απόρροια της γεωγραφικής της θέσεως σύμφωνα με τις γεωπολιτικές αντιλήψεις της εποχής.

Η Εισβολή

Η Ιταλία υπερέχοντας συντριπτικά της Τουρκίας σε πολεμικά πλοία, αποβίβασε σε πρώτη φάση 20.000 στρατιώτες και κατέλαβε τις παραλιακές πόλεις Τρίπολη, Βεγγάζη, Ντέρνα και Τομπρούκ. Οι τουρκικές δυνάμεις αποχώρησαν στην ενδοχώρα, χωρίς όμως να παραδοθούν. Από κακή εκτίμηση και άστοχους χειρισμούς οι Ιταλοί απέτυχαν να πείσουν τις σκληροτράχηλες πολεμικές αραβικές φυλές να συμμαχήσουν μαζί τους. Οι αραβοτουρκικές δυνάμεις που ανέρχονταν σε 40.000 άνδρες νίκησαν κατ' επανάληψη τις δυνάμεις του ιταλικού εκστρατευτικού σώματος το οποίο ενισχύθηκε με άλλους 100.000 άνδρες. Ο Λοχαγός Μουσταφά Κεμάλ, μετέπειτα Ατατούρκ, διακρίθηκε στις επιχειρήσεις εναντίον των Ιταλών. Για πρώτη φορά παγκοσμίως οι Ιταλοί πραγματοποίησαν αναγνώριση και βομβαρδισμό με αεροσκάφος, το οποίο στην συνέχεια κατέρριψαν οι Τούρκοι.

Η κατάληψη της Τριπόλεως.

Η Κατάληψη των Δωδεκανήσων

Η παράταση του πολέμου και η άρνηση της Τουρκίας να συνθηκολογήσει, ανάγκασαν την Ιταλία να μεταφέρει τον πόλεμο σε άλλα μέτωπα. Το ιταλικό ναυτικό εισήλθε στα στενά των Δαρδανελίων, ενώ ο ιταλικός στρατός κατέλαβε τα Δωδεκάνησα, υπό τους ξέφρενους πανηγυρισμούς των Ελλήνων κατοίκων τους. Η Ιταλία καθυσύχασε τις ευρωπαϊκές

δυνάμεις ότι πρόκειται για προσωρινή ενέργεια, προκειμένου να πιέσει την Τουρκία για την υπογραφή συνθήκης ειρήνης.

Η παράδοση της Ρόδου στους Ιταλούς.

Οι Διαπραγματεύσεις Ειρήνης

Η Τουρκία εκείνη την εποχή είχε συνειδητοποιήσει, ότι δεν μπορούσε να συνεχίσει το πόλεμο, αλλά δεν ήταν έτοιμη να αποδεχθεί την ιταλική κυριαρχία. Η «Υψηλή Πύλη»^[3] προσήλθε για την διαπραγμάτευση της ειρήνης στην Λωζάννη, με στόχο να παραμείνει η Λιβύη υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου. Η έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου την 5^η Οκτωβρίου 1912 και η απειλή καταλήψεως της Κωνσταντινουπόλεως από το βουλγαρικό στρατό, την ανάγκασαν να υπογράψει μετά δεκαήμερο συνθήκη^[4], με την οποία αναγνώρισε την ιταλική κατοχή της Λιβύης.

Η Ιταλία συμφώνησε να επιστρέψει τα Δωδεκάνησα στην Οθωμανική αυτοκρατορία, μετά την αποχώρηση όλων των Τούρκων δημοσίων υπαλλήλων από την Λιβύη. Η ιταλική κατοχή των Δωδεκανήσων αναγνωρίστηκε από την Τουρκία με την συνθήκη της Λωζάννης (23 Ιουλ. 1923). Οι Ιταλοί μέτρησαν 6.000 νεκρούς και τραυματίες, ενώ οι αντίπαλοί τους 24.000.

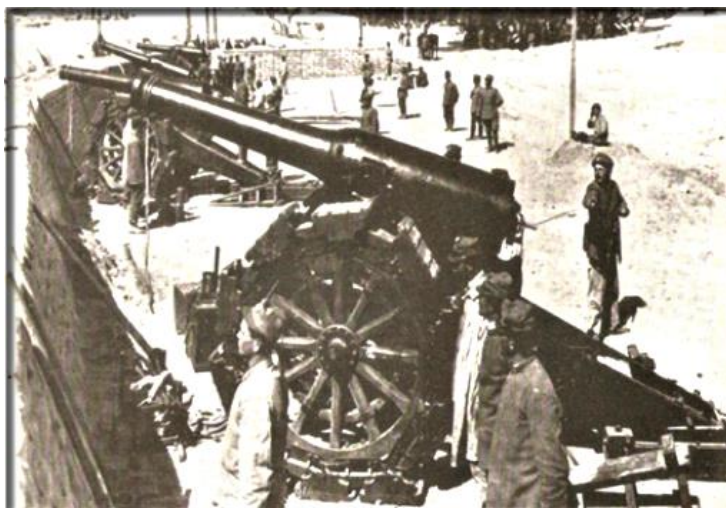
Η Ελλάς Έναντι του Πολέμου

Ο Ιταλο-τουρκικός πόλεμος επηρέασε τις εξελίξεις στην χώρα μας και στα Βαλκάνια, επισπεύδοντας την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου. Ο πρωθυπουργός της Ελλάδος Ελευθέριος Βενιζέλος επιθυμώντας να επωφεληθεί της συρράξεως, πρότεινε στον Ιταλό πρωθυπουργό Τζιοβάνι Τζιολιτί^[5], να αποστείλει 150.000 στρατιώτες στην Θεσσαλία, προκειμένου να επιτεθούν μαζί με τον ελληνικό στρατό εναντίον των τουρκικών δυνάμεων. Ο Τζιολιτί απέκρουσε την πρόταση του Βενιζέλου και του συνέστησε

αυτοσυγκράτηση και σύνεση. Ο Ιωάννης Μεταξάς, υπασπιστής του Ελευθερίου Βενιζέλου, αναφέρει στο ημερολόγιο του ότι, η κατάληψη των Δωδεκανήσων από την Ιταλία ήταν ιδέα του Έλληνα πρωθυπουργού, την οποία μετέφερε στον Ιταλό ομόλογό του. Πρότεινε επιπροσθέτως, μετά το κλείσιμο της ειρήνης, να μην αποδώσουν τα νησιά στην Τουρκία, αλλά να τα κηρύξουν αυτόνομα, υπό την προστασία της Ιταλίας ή της Ευρώπης.

Οι Συνθήκες Ειρήνης

Η πραγματικότητα απέδειξε ότι η Ιταλία, αλλά και οι άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις ενδιαφέρονταν αποκλειστικά για τα συμφέροντα τους. Η είσοδος της Ιταλίας στην εγκάρδια συνεννόηση(Αντάντ[6]) εναντίον των Κεντρικών δυνάμεων στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρξε αποτέλεσμα των συνθηκών του Λονδίνου(1915) και της μυστικής συμφωνίας του Αγίου Ιωάννη της Μωριέννης(1917). Οι σύμμαχοι συμφώνησαν να δοθεί η Σμύρνη στους Ιταλούς και να αναγνωρίσουν την προσάρτηση των Δωδεκανήσων. Υπήρξε ευτύχημα η μη εμπλοκή της Ελλάδος στον Ιταλο-τουρκικό πόλεμο. Η ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε βοήθησε την σύμπραξη της Ελλάδος με την Σερβία, την Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο. Η συμμαχία οδήγησε στην απελευθέρωση της Μακεδονίας και της Ηπείρου από τους Τούρκους και ολοκληρώθηκε με τη νίκη επί της Βουλγαρίας, κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους. Η επιλογή της Ελλάδος να ταχθεί με την πλευρά των Συμμάχων κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχε ως αποτέλεσμα τα ελληνικότατα Δωδεκάνησα να επανέλθουν στην αγκαλιά της μητέρας πατρίδος, μετά την υπογραφή της «Συνθήκης των Παρισίων[7]», το 1947.

Ιταλικό βαρύ πυροβολικό στην Τρίπολη.

Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα

Η Ανατολική Μεσόγειος από αρχαιοτάτων χρόνων υπήρξε περιοχή πολεμικών συγκρούσεων. Ο Όμηρος στην Ιλιάδα περιέγραψε την εκστρατεία των ενωμένων Ελλήνων να αποκτήσουν τον έλεγχο των στενών των Δαρδανελίων.

Ο ιστορικός ρεαλισμός έχει δείξει ότι παράλληλα με την αύξηση της ισχύος των κρατών, αυξάνεται η επιθυμία για την επέκταση της κυριαρχίας τους.

Η δικαιοσύνη είναι ασύμβατη με την ισχύ. Τα κράτη που θέλουν να είναι ισχυρά δεν δύνανται να είναι δίκαια.

Η διπλωματία δεν συνιστά πράξη φιλανθρωπίας. Όταν επικαλούμεθα την βοήθεια άλλου κράτους, πρέπει να έχουμε την ικανότητα να πείθουμε για το κέρδος που θα αποκομίσει από την υποστήριξη που θα μας παράσχει.

Ο ασφαλέστερος τρόπος υπερασπίσεως της εδαφικής κυριαρχίας και της εθνικής ανεξαρτησίας επιτυγχάνεται δια της στρατιωτικής ισχύος, η οποία αποτελεί το τελευταίο, αλλά το πειστικότερο των επιχειρημάτων κατά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής.

Ο Πόλεμος είναι η μαμή της ιστορίας. Ναπολέον Βοναπάρτης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Το 1934 οι Ιταλοί μετονόμασαν την Τριπολίτιδα και Κυρηναϊκή σε Λιβύη, λέξη την οποία χρησιμοποιούσαν οι Αρχαίοι Έλληνες για να περιγράψουν την περιοχή.

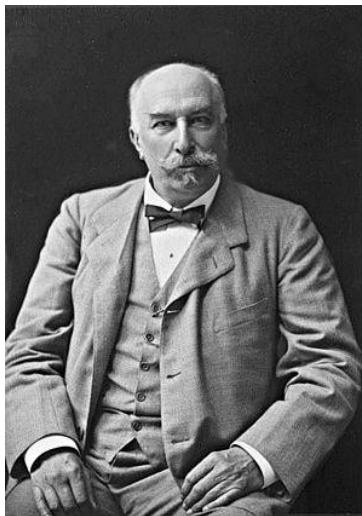
[2] Την 13^η Ιουλ. 1878, υπεγράφη στο Βερολίνο η ομώνυμη συνθήκη μεταξύ της Αυστρο-Ουγγαρίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιταλίας, της Ρωσίας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η συνθήκη αποτέλεσε την καταλυτική πράξη του συνεδρίου του Βερολίνου που διήρκεσε 30 ημέρες. Οι σύνεδροι ασχολήθηκαν κυρίως με την ίδρυση του Βουλγαρικού κράτους και με την αναγνώριση της Ρουμανίας, της Σερβίας και του Μαυροβουνίου ως ανεξαρτήτων κρατών. Η συνθήκη προέβλεπε επίσης την προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Ηπείρου στο Βασίλειο της Ελλάδος.

[3] Ο όρος Υψηλή Πύλη αρχικά σήμαινε την πύλη σκηνης του Σουλτάνου, η οποία ήταν η μεγαλύτερη απ' όλες τις άλλες. Μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως ονομάστηκε έτσι το Σουλτανικό Ανάκτορο. Αργότερα η Υψηλή Πύλη περιορίστηκε μόνο για το τμήμα εκείνο του Ανακτόρου, όπου στέγαζε το γραφείο του Μεγάλου Βεζίρη και των υπηρεσιών του, αναφερόμενο πλέον στην κυβέρνηση του Οθωμανικού κράτους.

[4] Η συμφωνία η οποία αναφέρεται επίσης ως «Η πρώτη συνθήκη της Λωζάννης», υπογράφηκε στο κάστρο του Ουσύ (Ouchy) της ελβετικής πόλεως.

[5] Ο Τζοβάννι Τζολίτι (Giovanni Giolitti, 1842-1928), υπήρξε αρχηγός του Ιταλικού Φιλελευθέρου Κόμματος, και από τους διαπρεπέστερους Ιταλούς πολιτικούς. Διετέλεσε υπουργός Οικονομικών, Εσωτερικών και πέντε φορές Πρωθυπουργός μέσα σε μια δύσκολη εικοσαετία, εξεγέρσεων και απεργιακών κινητοποιήσεων, μέχρι την έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θεωρείται ο μακροβιότερος πρωθυπουργός της Ιταλίας, μετά τον Μουσολίνι. Υπήρξε υποστηρικτής του φιλελευθερισμού και σημαντικός

μεταρρυθμιστής. Η εποχή του, αρχή του 20ου αιώνα, φέρεται με τ' όνομά του "Τζολιτιτιανή περίοδος" ή "Τζολιτιτιανή εποχή", η δε πολιτική του "Τζολιτιτισμός".

[6] Αντάντ ή «Εγκάρδια Συνεννόηση» (Entente Cordiale) ονομάζεται η συμμαχία μεταξύ Γαλλίας και Ηνωμένου Βασιλείου κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στην οποία προσχώρησε κατόπιν και η Ρωσία.

[7] Την 10^η Φεβρουαρίου 1947, υπογράφηκε στο Παρίσι συνθήκη ειρήνης μεταξύ των συμμάχων και της Ιταλίας, σύμφωνα με την οποία η Ιταλία εκχώρησε στην Ελλάδα την πλήρη κυριαρχία των Δωδεκάνησων και των παρακείμενων σ' αυτά νησίδων. Την 9^η Ιανουαρίου η Βουλή των Ελλήνων επικύρωσε την συνθήκη «Προσαρτήσεως των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα».